

СӨЙЛЕУ ДАҒДЫСЫН ДАМЫТУДАҒЫ ІС - ӘРЕКЕТТЕР

Какжанова Ф.А.

НАЗАРБАЕВ УНИВЕРСИТЕТІ

13.05.2019-17.05.2019

- ▶ **СӨЙЛЕУДІ ДАМЫТУДАҒЫ НЕГІЗГІ МАҚСАТ НЕ?**
- ▶ **СӨЙЛЕУ БЕЛГІЛІ АҚПАРАТ БЕРІП ЖӘНЕ АҚПАРАТ АЛУ ҮШІН ЖӘНЕ ӨМІРГЕ ҚАЖЕТТІ МӘСЕЛЕНІ ТАЛҚЫЛАП , МӘСЕЛЕ ШЕШУ ҮШІН ҚАЖЕТ ПРОЦЕСС.**

- ▶ **СӨЙЛЕУ НЕ ҮШІН ҚАЗЕТ?**
- ▶ **БЕЙНЕЛЕУ**
- ▶ **СҰРАҚ ҚОЮ**
- ▶ **БОЛЫМСЫЗДЫҚТЫ беру**
- ▶ **ҰСЫНЫС ЖАСАУ**
- ▶ **МОТИВАЦИЯЛАУ**
- ▶ **ДЕБАТ (ДИСКУССИЯ)
ҰЙЫМДАСТЫРУ**
- ▶ **БАҒАЛАУ**
- ▶ **ҰСЫНЫС ЖАСАУ**
- ▶ **ФОРМУЛА ҰСЫНУ**
- ▶ **ТАЛДАУ**
- ▶ **СИНТЕЗДЕУ**
- ▶ **САЛҒАСТЫРУ**
- ▶ **САЛЫСТЫРУ**
- ▶ **ЗЕРТТЕП НӘТИЖЕСІН АЙТУ**

СӨЙЛЕМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУҒА НЕ ҚАЖЕТ?

- **ТІЛДІҢ ҮШ АСПЕКТІСІ:**
- ▶ **(1) ЛЕКСИКА (СӨЗ ҚОРЫ);**
- ▶ **(2) ГРАММАТИКА (СӨЗДЕРДЕН
БЕРІЛГЕН КОНТЕКСТ БОЙЫНША
СӨЙЛЕМ ҚҰРУ);**
- ▶ **(3) ФОНЕТИКА (СЫРТҚА ШЫҒАРУ).**

СӨЙЛЕЙ АЛМАУДЫҢ ҚАНДАЙ СЕБЕПТЕРІ БАР:

- ▶
- ▶ **(1) ЖОҒАРЫДАҒЫ АЙТЫЛҒАН АСПЕКТЕРДІҢ (ЛЕКСИКА, ГРАММАТИКА, ФОНЕТИКА) СӨЙЛЕУГЕ ҚАЖЕТТІ МӨЛШЕРДЕ ЖОҚТЫҒЫ.**
- ▶ **(2) СӨЙЛЕУ ТАҚЫРЫБЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ ЖЕТКІЛІКСІЗДІГІ (ТАҚЫРЫПТЫ ТАНУДЫҢ ЖЕТІСПЕУІ)**
- ▶ **(3) АНАЛИТИКАЛЫҚ ОЙДЫҢ ДАМУМАУЫ (СЫНИ ОЙЛАУ)**

► **ТІЛДІК МӘСЕЛЕЛЕР**

▶ **СӨЙЛЕМ ҚҰРУДАҒЫ НЕГІЗГІ КЕРЕКТІ
ГРАММАТИКАЛЫҚ МАТЕРИАЛДАР:**

1) ТҮРЛЕНУ САНАТЫ

2) ЕТІСТЕР

3) МОДАЛЬДЫҚ СӨЗДЕР

**4) NON – FINITES (КӨМЕКШЕ, ЕСІМШЕ
ТҰЙЫҚ ЕТІСТІК)**

5) СИНТАКСИС (СӨЙЛЕМ ТҮРЛЕРІ)

▶ **ТҮРЛЕНУ (ASPECTS):**

▶ **ДЕРЕКТІ ТҮРЛЕНУ**

ЖАЗАМЫН

ПРОЦЕССТІ ТҮРЛЕНУ

ЖАЗЫП ЖАТЫРМЫН

НӘТИЖЕЛІ ТҮРЛЕНУ

ЖАЗЫП БОЛДЫМ

ҰЗАҚ –СОНАР ТҮРЛЕНУ

КҮНІ БОЙЫ ОҚЫП ЖАТЫР

- ▶ *Ежелгі өткен шақ*
- ▶ действие произошло при отсутствии говорящего человека (информация из учебного пособия «Ресми-іскери қазақ тілі»). «ДПВ, кроме того, обозначает действие, очевидцем которого говорящий не был, так как действие совершалось в далеком прошлом:
- ▶ - действие произошло при отсутствии говорящего человека;
- ▶ - действие совершилось в прошлом;
- ▶ - говорящий не заметил действия;
- ▶ - действие было совершено, но говорящему не были известны какие-либо обстоятельства;
- ▶ - говорящий узнал об этом действии из каких-либо источников» (С.107).

▶ **МОДАЛЬДЫҚ СӨЗДЕР**

▶ **ІСТІҢ ІСТЕЛУ, ІСТЕЛМЕУІН МОДАЛЬДЫҚ СӨЗДЕР АРҚЫЛЫ БЕРЕМІЗ**

▶ **1. Қажет – должен.**

▶ Сізге қалаға бару *қажет*. Вы *должны* ехать в город (хочешь/не хочешь, но *поедешь*).

▶ **Керек – нужно, надо.**

▶ Сізге мектепке бару *керек*/керек емес. Вам *надо*/не *надо* идти в школу.

▶ **3. Тиіс/міндетті түрде – обязан.** Сіз бүгін *міндетті түрде* жұмысқа келуге *тиістісіз* /*тиісті* емессіз. Вы *обязаны*/ не *обязаны* прийти на работу.

▶ **4. Мүмкін – возможно.**

▶ Мүмкін, барам, мүмкін, бармаймын.

▶ Возможно, поеду, *возможно*, не поеду.

- ▶ (МЕН ОҚЫП БОЛҒАННАН КЕЙІН (4 сөз), МЕН
▶ ПОСЛЕ ТОГО КАК Я ПРОЧИТАЛ...)

- ▶ ОҚЫП БОЛҒАСЫН(2сөз), МЕН...
 - ▶ ПРОЧИТАВ , Я ...

▶ **(2) СӨЙЛЕУ ТАҚЫРЫБЫ ТУРАЛЫ
АҚПАРАТТЫҢ ЖЕТКІЛІКСІЗДІГІ
(ТАҚЫРЫШТЫ ТАНУДЫҢ ЖЕТІСПЕУІ)**

▶ **ТАҚЫРЫШТАР: СЕМЬЯ және ЭКОЛОГИЯ**

▶ **(естіп, көрмеген)**

▶ **айтатын идеяның болмауы**

▶ **сыни ойлаудың жетіспеуі**

КЛАСТЕРИНГ (теманы ЖЕКЕ талдау)

▶ **ЭКОЛОГИЯ**

▶ / | \

- ▶ **(1)Экология дегеніміз не? (дефинициясы)**
- ▶ **(2) экология неден тұрады (Су, жер, ауа)**
- ▶ **(3)экологияны сақтау үшін қажет(халықты оқыту, құқығын қорғау, финанс бөлу)**

▶ (3) **Сыни немесе аналитикалық ойдың жетіспеуі**

▶ **ДӘЛЕЛДЕУ БАЗАСЫН ДАМЫТУ;**

▶ **НЕГЕ? НЕ СЕБЕПТЕН?ҚАЛАЙ? СОНДАҒЫ
МАҚСАТЫҢЫЗ НЕ? ДЕГЕН СҰРАҚ БЕРЕТІН
ЖҰМЫСТАРДЫ КӨБІРЕК ҰЙЫМДАСТЫРУ.**

СӨЙЛЕУДІҢ КОМПОЗИЦИЯСЫ :

- ▶ КІРІСПЕ**
- ▶ НЕГІЗГІ БӨЛІМ**
- ▶ ҚОРЫТЫНДЫ**

▶ **СӨЙЛЕМДІ ДАМЫТУ ҮШІН НЕ ҚАЖЕТ?**

▶ **ТАҚЫРЫП,**

▶ **КОНТЕКСТ.**

СӨЙЛЕУ ДАҒДЫСЫН ДАМЫТУДА ҚОЛДАНЫЛАТЫН ІС -ӘРЕКЕТТЕР

- ▶ **BRAINSTORMING (мыйға шабуыл)**
- ▶ **Бұл айтылатын тақырып туралы сұрақтар бере отыра, тақырыптың күшті және әлсіз жағы жағы анықталады, яғни мыйға шабуыл жасай арқылы оқушының тақырып бойынша жалпы информациялық мазмұны анықталады.**

ТАҚЫРЫПТЫ ТАЛҚЫЛАУ (ДЕБАТТАР, ДИСКУССИЯ, КОНФЕРЕНЦИЯ)

▶ Сұрақтар:

▶ **ЖАЛПЫ СҰРАҚТАР:**

▶ **КІМ?, НЕ?, ҚАШАН? ҚАЙДА? ҚАНДАЙ?**

▶ **СЕБЕП САЛДАРДЫ АШАТЫН СҰРАҚТАР:**

▶ **НЕГЕ? НЕ СЕБЕПТЕН? ҚАЛАЙ? ҚАНДАЙ НӘТИЖЕ?**

▶

- ▶ **Идеялық тұрғыдан:**
- ▶ **1. Проблема қоя білу.**
- ▶ **2. Мазмұн жоспарын жасау.**
- ▶ **3. Айтылған ойды одан ары қарай түрлендіру.**
- ▶ **3. Шешімге келу.**

ТІЛДІК ТҰРҒЫДАН:

- ▶
- ▶ Лексика (сөздер, фразеологиялық тұтастықтар, мақал-мәтелдер...);
- ▶ Грамматика (жәй сөйлем, күрделі сөйлем, полупредикативті сөйлемдер, модальдық сөздер, шартты сөйлемдер, уақыт санаты....)

РОЛЬДЕРДІ ОЙНАУ (оқушылар өздері ұйымдастырады):

- ▶ **тақырыпты анықтайды;**
- ▶ **қатысатын адамдардың санымен олардың рольдерін анықтау және ролдерді тарату;**
- ▶ **жоспар құрады(идеялық тұрғыдан анықтау);**
- ▶ **тілдік тұрғыдан анықтау.**
- ▶

ИНТЕРВЬЮ

- ▶ **Тақырыпты анықтау**
- ▶ **Идеялық тұрғыдан анықтау**
- ▶ **Тілдік тұрғыдан анықтау**
- ▶ **Қатысатын адамдардың санымен олардың рольдерін анықтау**
- ▶ **Олардың сөйлеу жоспарымен тілдік жоспарын анықтау**
- ▶ **(Спорт шеберінен, мұғалімнен, оқушыдан, ата – анадан)**

ЖОБА ЖАСАУ

- ▶ **Жоба: Газет шығару**
- ▶ **газет бірнеше тақырыптан тұрады:**
- ▶ **редактордың беті, спорт тақырыбы, экономика тақырыбы, саясат туралы, білім беруге арналған.**

- ▶ **Тақырыпты идеялық тұрғыдан анықтау**
- ▶ **Тілдік тұрғыдан анықтау**
- ▶ **Жобаның жоспарын жасау**

АҚПАРАТ ҚҰРАЛДАРЫН ПАЙДАЛАНУ

- ▶ **Телевидение**
- ▶ **Газет-журналдар**
- ▶ **Сайттар**
- ▶ **Әр оқушы сабаққа осы ақпарат құралдарынан естіген 2-3 минуттық информация дайындайды**

(Класс/группа өзара тақырыпты бөліп алады: спорт, кино, театр, адамгершілік, экономика, саясат).

Суретпен сөйлеу тақырыбын дамыту

- ▶ **Берілген суреттерді бейнелеу (уақытқа 4 , 6,10, 15 минуттық)**
- ▶ **2 сөйлеммен бейнелеу**
- ▶ **4 сөйлеммен бейнелеу**
- ▶ **7 сөйлеммен бейнелеу**
- ▶ **2 жәй сөйлеммен бейнелеу**
- ▶ **4 күрделі сөйлеммен бейнелеу**
- ▶ **7 сөйлеммен және мақал -мәтелмен бейнелеу**
- ▶ **2 сұраулы сөйлеммен бейнелеу**

БЕРІЛГЕН ТАҚЫРЫПҚА СИТУАЦИЯ БЕРУ (импровизация)

- ▶ **Ситуациялар:**
- ▶ **Дәрігердің қабылдауында**
- ▶ **Америкаға оқуға шақыру**
- ▶ **Москва театрінде болу**
- ▶ **Зоопарктегі ақ аюлар**

ТЕЛЕФОН ШАЛУ

- ▶ **ТЕЛЕФОН ШАЛУДА НЕШЕ ТҮРЛІ ТАҚЫРЫПШЕН ШАЛАСЫЗ:**
- ▶ **ДОСЫҢЫЗ АУЫРЫП ҚАЛДЫ (хал сұрау)**
- ▶ **ДОСЫҢЫЗ ОҚУҒА ТҮСТІ (құттықтау)**
- ▶ **ДОСЫҢЫЗ БІР ЖАҢАЛЫҚ ОЙЛАП ТАПТЫ (қызықтау)**
- ▶ **СӨЙЛЕСУ ЭТИКЕТІН ЖОСПАРЛАУ:**
- ▶ **- СӘЛЕМЕТСІЗ БЕ!**
- ▶ **- МЕН СЕНІМЕН МЫНА ТУРАЛЫ СӨЙЛЕСЕЙІН ДЕП ЕДІМ....**

Пікір алысу және ойды логикалық тұрғыдан тізу

- ▶ Группалық жұмыс

- ▶ **Тақырып:** “Жақа бағыттағы мектеп мынадай болады...”.

Тақырыпты өз ойларын қоса отыра дамытады.

- ▶ Керекті сөздер беріледі: менің ойымша, бұл тұрғыдан қарасақ....

- ▶

Проблема қою және оны шешу

- ▶ **Суреттер конкурсын өткізу**
- ▶ **Қандай суреттерді қоясыздар: скульптура, живопись, графика.**
- ▶ **Қалай жарнама бересіздер.**
- ▶ **Бірінші , екінші, үшінші орындарды беру үшін қандай критерии ұстайсыздар.**
- ▶ **Нәтижесін газет шығарып, сонда хабарлайсыздар.**

ТІЗУ

▶ **ЖОБА ЖАСАУ ҮШІН КЕРЕКТІ ЖҮМЫСТЫ ТІЗУ:**

▶ **1**

▶ **2**

▶ **3**